

Luiza PIERSIAŁA*

SKUTECZNOŚĆ SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH W KONTEKŚCIE ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

DOI: 10.21008/j.0239-9415.2018.076.16

W artykule, na bazie krótkiego zarysu dotyczącego specjalnych stref ekonomicznych, podjęto tematykę wpływu i oddziaływania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce na rozwój społeczno-gospodarczy poprzez przedstawienie zagadnień związanych z tworzeniem i utrzymaniem miejsc pracy oraz wielkością i strukturą eksportu. Metodami badawczymi wykorzystanymi w niniejszym opracowaniu była analiza literatury przedmiotu, a także metoda desk-research.

Celem artykułu jest pokazanie, że istotą funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych jest wywołanie lub przyspieszenie rozwoju gospodarczego poprzez oddziaływanie na otoczenie wskutek zagospodarowania lokalnych zasobów pracy. Ponadto specjalne strefy ekonomiczne wpływają na wzrost eksportu produkowanych wyrobów.

Słowa kluczowe: specjalne strefy ekonomiczne, rozwój lokalny, eksport, miejsca pracy

1. WPROWADZENIE

Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) to stosunkowo nowy instrument prowadzenia polityki gospodarczej naszego kraju. Od 1989 roku polska gospodarka znajduje się w fazie transformacji społeczno-gospodarczej. Wiele przedsiębiorstw i regionów znalazło się w bardzo złej sytuacji ekonomiczno-finansowej. W regionach skoncentrowały się zjawiska degradacji zasobów produkcyjnych, spadku produkcji i zatrudnienia oraz liczne bankructwa przedsiębiorstw państwowych. Gospodarka stanęła przed problemami restrukturyzacji całych gałęzi przemysłu

* Politechnika Częstochowska.

oraz wielu przedsiębiorstw. W działalności gospodarczej opartej na pomocy publicznej upatrywano szansę pobudzenia rozwoju regionów słabo rozwiniętych lub regionów zdominowanych przez sektory przemysłu wymagającego restrukturyzacji. Strefy uprzywilejowane miały pomóc dokonać restrukturyzacji starych okręgów przemysłowych, być narzędziem aktywizacji regionów słabo rozwiniętych, instrumentem zmniejszenia bezrobocia oraz szansą na wykorzystanie przygranicznej lokalizacji i formą wykorzystania zaplecza naukowo-badawczego regionu. W celu pobudzenia rozwoju gospodarczego podmiotów gospodarczych wprowadzono specjalne strefy ekonomiczne (Lichota, 2016, s. 101).

Tryb ustanawiania, zarządzanie nimi oraz szczegółowe warunki prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, reguluje ustawa uchwalona z inicjatywy Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych (z późniejszymi zmianami). W myśl ustawy, specjalna strefa ekonomiczna to „niezamieszkała część terytorium RP, na terenie, której może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych wspomnianą ustawą” (Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych, 2004). Według twórców ustawy oczekiwane efekty funkcjonowania SSE są następujące (Raport NIK, 2009):

- podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionów słabiej rozwiniętych,
- rozwój ważnych sektorów gospodarki narodowej,
- wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych,
- zwiększenie dynamiki eksportu,
- zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług,
- efektywne zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- zagospodarowanie zasobów naturalnych z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i uwzględnieniem celów ekologicznych.

Specjalne strefy ekonomiczne utworzono w latach 1995-1998 na mocy odpowiednich rozporządzeń wykonawczych. Każda ze stref powoływana była osobnym aktem wykonawczym – rozporządzeniem Rady Ministrów. Pierwszą SSE otwarto 5 września w 1995 roku w Mielcu (SSE EURO-PARK Mielec). Obecnie liczba specjalnych stref ekonomicznych wynosi 14. Są to strefy: Legnicka SSE, Łódzka SSE, Słupska SSE, Wałbrzyska SSE, Kostrzyńsko-Słubicka SSE, Tarnobrzaska SSE EURO-PARK WISŁOSAN, Warmińsko-Mazurska SSE, SSE Starachowice, Pomorska SSE, Kamiennogórska SSE Małej Przedsiębiorczości, Katowicka SSE, Krakowska SSE, Suwalska SSE (Golik, Kątnik-Prokop, 2014, s. 183-184).

Zmiany granic poszczególnych stref ekonomicznych spowodowały w rezultacie ich znaczne rozszerzenie administracyjno – terytorialne. Dotyczy to szczególnie Tarnobrzskiej SSE, która położona jest na obszarze aż sześciu województw (dolnośląskiego, lubelskiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego). Strefy obecne są na terenie wszystkich województw mieszczących się w miastach i gminach, przy czym nie są przypisane do poszczególnych woje-

wództw. Powierzchnia SSE stale powiększa się. Na koniec 2016 roku SSE obejmowały obszar 21 tys. hektarów i swoim zasięgiem objęły wybrane tereny wszystkich województw, mieszczących się w 179 miastach i 287 gminach, co stanowi blisko 12% wszystkich jednostek gminnych w Polsce (Ministerstwo Rozwoju, 2017). Zgodnie z ostatnią nowelizacją Ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015, łączny obszar wszystkich stref nie może przekroczyć 25 tys. ha.

2. WPŁYW SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH NA ROZWÓJ GOSPODARCZY

Korzyści, jakie mogą osiągać przedsiębiorstwa działające w specjalnych strefach ekonomicznych, mogą mieć wymiar społeczny i przejawiać się nowymi umiejętnościami pracowników i ich rozwojem intelektualnym. Przedsiębiorstwa mogą czerpać doświadczenie z prężnie rozwijających się podmiotów gospodarczych, poprzez transfer wiedzy oraz rozwój nowych rozwiązań technologicznych. W erze gospodarki rynkowej, dużego znaczenia nabiera zdolność przedsiębiorstw do szybkich zmian technologicznych i organizacyjnych, do korzystania z wiedzy i umiejętności pracowników (Jarczewski, 2007, s. 89-96). W tabeli 1 przedstawiono korzyści statyczne i dynamiczne, jakie mogą powstać w wyniku rozwoju specjalnych stref ekonomicznych.

Tabela 1. Korzyści statyczne i dynamiczne z rozwoju stref ekonomicznych

Rodzaj korzyści	Charakterystyka
Korzyści statyczne	<ol style="list-style-type: none"> 1) wzrost zatrudnienia i wzrost dochodów w społeczeństwie, 2) wzrost i dywersyfikacja eksportu, 3) napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, 4) zwiększone dochody fiskalne.
Korzyści dynamiczne	<ol style="list-style-type: none"> 1) pośrednia kreacja zatrudnienia, 2) nowe umiejętności i rozwój kapitału ludzkiego, 3) transfer wiedzy, nowych technologii i <i>know-how</i>, 4) „efekt demonstracji” zastosowania dobrych praktyk SSE jako „laboratoriów doświadczalnych” przed wdrożeniem szerszej strategii reform.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Ernst & Young, 2011, s. 30).

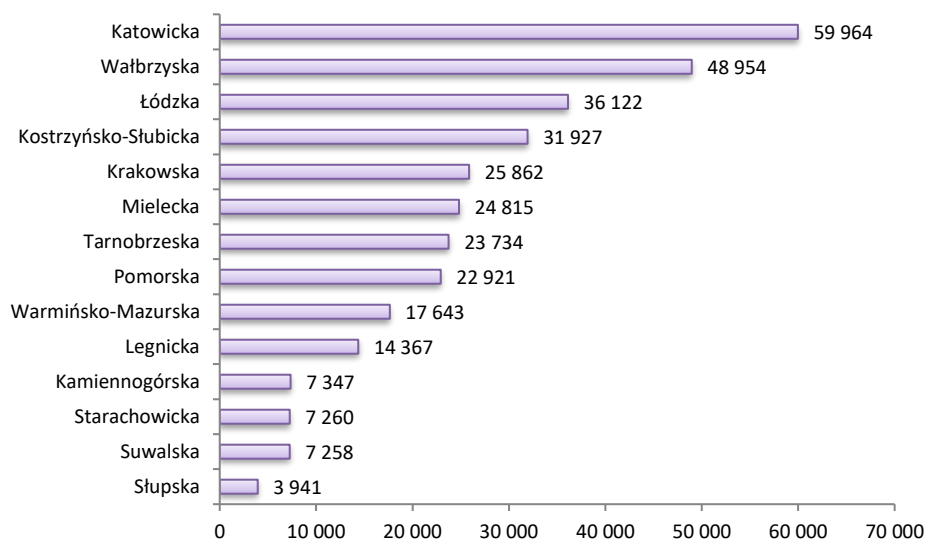
Sukces przedsiębiorstwa jest mierzony nie tylko z punktu widzenia posiadanego majątku, klientów, zainwestowanego kapitału, osiągnięć technologicznych, ale także poprzez sukces w zarządzaniu wiedzą i umiejętnością wykorzystania kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa.

2.1. Nowe miejsca pracy

Jednym z głównych celów ustanawiania specjalnych stref ekonomicznych było tworzenie nowych miejsc pracy, w celu ograniczenia bezrobocia strukturalnego, co powoduje duże zróżnicowanie stref. Napływ inwestycji w strefach sprzyja powstawaniu nowych oraz utrzymanie już istniejących miejsc pracy. Co ważne, inwestorzy którzy zainwestowali swój kapitał na terenie SSE, mogą skorzystać z częściowej refundacji kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników. Korzystanie z dostępnych zwolnień podatkowych z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy wymaga od przedsiębiorcy utrzymanie nowo utworzonych miejsc pracy przez okres 5 lat, jeśli jest zaś małą lub średnią firmą – przez 3 lata. Wielkość pomocy z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy związanych z daną inwestycją oblicza się jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy i dwuletnich kosztów płacy brutto nowo zatrudnionych pracowników, powiększonych o wszystkie obowiązkowe płatności związane z ich zatrudnieniem.

Do końca 2016 r. w przedsiębiorstwach działających na terenie stref utworzono 332 tys. miejsc pracy (z czego nowe miejsca pracy stanowiły 68%). W stosunku do roku 2015 liczba miejsc pracy ogółem w przedsiębiorstwach posiadających zezwolenie na działalność w strefach zwiększyła się o 6,4%. Wzrost ten był wyższy niż w roku poprzednim o 0,8%. Natomiast przyrost nowych miejsc pracy był niższy w porównaniu z 2015 r. – ukształtował się na poziomie 0,14%. Najwięcej nowych miejsc pracy utworzyły przedsiębiorstwa działające na terenie stref: krakowskiej i mieleckiej. W wyniku analizy powyższych danych można stwierdzić, że najlepiej zagospodarowano strefy na terenach zindustrializowanych, a następnie obszary mniej atrakcyjne pod względem lokalizacji i infrastruktury technicznej. Tworząc miejsca pracy w przedsiębiorstwach na terenach stref, należy pamiętać o tzw. efekcie śnieżnej kuli. Polega on na tym, że na 100 miejsc pracy tworzonych w strefie powstaje dodatkowo ok. 50-100 miejsc pracy w jej otoczeniu. Największy przyrost zatrudnienia ogółem (wzrost o 18,1%) odnotowano w strefie krakowskiej. Spadek zatrudnienia ogółem (w 2016 roku) odnotowano w dwóch strefach: tarnobrzeskiej – o 1,5 tys. pracowników i suwalskiej – prawie o 750 pracowników (Ministerstwo Rozwoju, 2017).

Należy też zwrócić uwagę, że wiodącą pozycją wśród stref pod względem zatrudnienia (od początku funkcjonowania stref) może poszczycić się Strefa Katowicka, której udział w zatrudnieniu ogółem na terenie stref stanowił w 2016 roku prawie 18%. Na drugiej pozycji uplasowała się Strefa Wałbrzyska, z udziałem wynoszącym ponad 14,7%. Na kolejnym miejscu znalazła się Strefa Łódzka, której udział w zatrudnieniu wyniósł ok. 11% (Ministerstwo Rozwoju, 2017). Dynamiczny rozwój przedsiębiorstw jest pozytywnie skorelowany z poziomem zatrudnienia. Wielkość zatrudnienia ogółem na 31.12.16 została przedstawiona na wykresie 1. za pomocą danych statystycznych.

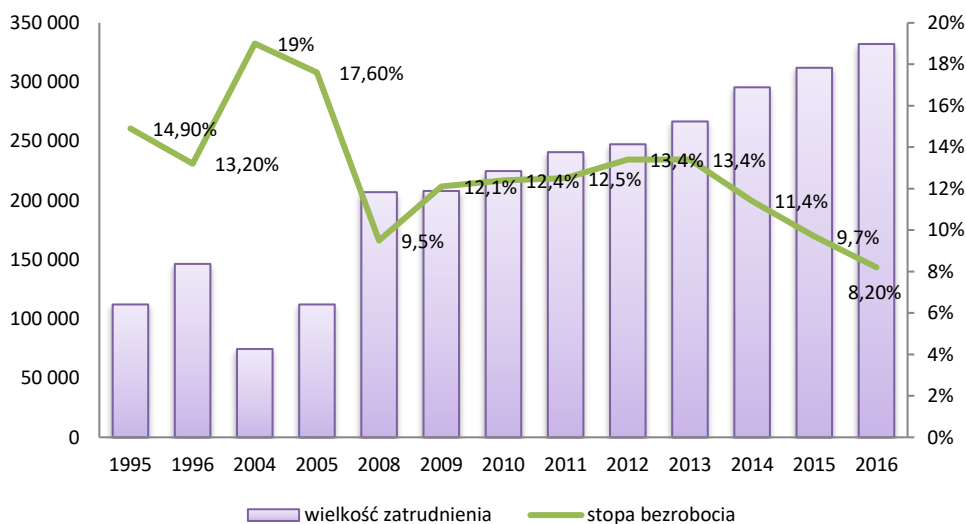
Wykres 1. Utworzone miejsca pracy w strefach (ogółem). Stan na 31.12.16
(Ministerstwo Rozwoju, 2017)

Najwięcej miejsc pracy jest tworzonych w regionie województwa śląskiego i dolnośląskiego. W obu tych regionach można mówić o silnym rozwoju funkcji przemysłowych oraz konieczności restrukturyzacji obszarów zdominowanych przez dawne zakłady przemysłowe, co związane było z poniesieniem wysokich kosztów dotyczących rewitalizacji przyrodniczej, ekonomicznej, społecznej i przestrzennej. Co ważne, niemal we wszystkich latach funkcjonowania stref, następował stopniowy wzrost zatrudnienia ogółem.

Analiza danych pozwala stwierdzić, że przedsiębiorstwa funkcjonujące w SSE utworzyły znaczącą liczbę nowych miejsc pracy. Następstwem tej sytuacji jest źródło korzyści w postaci – jednocześnie spadku stopy bezrobocia (zmniejszenie obciążeń budżetowych z tytułu wypłaty zasiłków dla bezrobotnych i programów pomocy społecznej) oraz wzrostu płaconych podatków dochodowych od dochodów własnych, jak również poprzez zwiększenie popytu konsumpcyjnego i większych wpływów do budżetu z tytułu podatku od towarów i usług. Wywołuje to dochodowe i zaopatrzeniowe efekty mnożnikowe (Typa, 2016, s. 27). Tworzone nowe miejsca pracy w strefach wyzwalają zapotrzebowanie na pracę w sąsiedztwie strefy, ale także pośrednie w sąsiedztwie stref oraz w podmiotach już działających, z którymi przedsiębiorstwa strefowe nawiązują współpracę. Tworzą się sieci powiązań kooperacyjnych z podmiotami położonymi poza strefą ekonomiczną oraz z innymi podmiotami gospodarczymi w strefie. Najbardziej pożądanymi są pracownicy produkcyjni oraz inżynierowie, gdyż najwięcej przedsiębiorstw ulokowanych jest na terenach restrukturyzowanych ośrodków przemysłowych. Przedsiębiorstwa

kooperujące to takie, które zajmują się profesjonalną obsługą klienta, księgowością, różnego rodzaju usługami: pralniczymi, cateringowymi, transportowymi, telekomunikacyjnymi, ochrony osób i mienia, sprzątania i utrzymania czystości w obiektach, usługi komunalne i wiele innych. Powstaje echo mnożnikowe wzrostu zatrudnienia. Jak podaje Pastusiak (2011, s. 286), na każde 1000 miejsc pracy powstałych w strefie, rodzi się dodatkowo 300-400 nowych miejsc pracy w jej otoczeniu. Nowe miejsca pracy powstały przede wszystkim na skutek dużych projektów inwestycyjnych, ale także są wynikiem wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców, co pokazuje wzrost liczby nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Pozytywny wpływ specjalnych stref ekonomicznych na rozwój gospodarczy kraju między innymi poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, potwierdzają także badania przeprowadzone przez W. Lichotę. Obejmowały one lata 1996-2012 (Lichota, 2016, s. 99).

Jeśli chodzi o wielkość bezrobocia to na wykresie 2. zaprezentowano zmieniające się bezrobocie w Polsce w latach 1995-2016 oraz wielkość zatrudnienia w specjalnych strefach ekonomicznych w tym okresie. Przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej stopa bezrobocia kształtowała się na relatywnie wysokim poziomie. Po 2005 roku stopa bezrobocia zaczęła się zmniejszać, co było następstwem dobrej koniunktury na świecie. W specjalnych strefach ekonomicznych wciąż następuje wzrost nowych lub utrzymanych miejsc pracy.

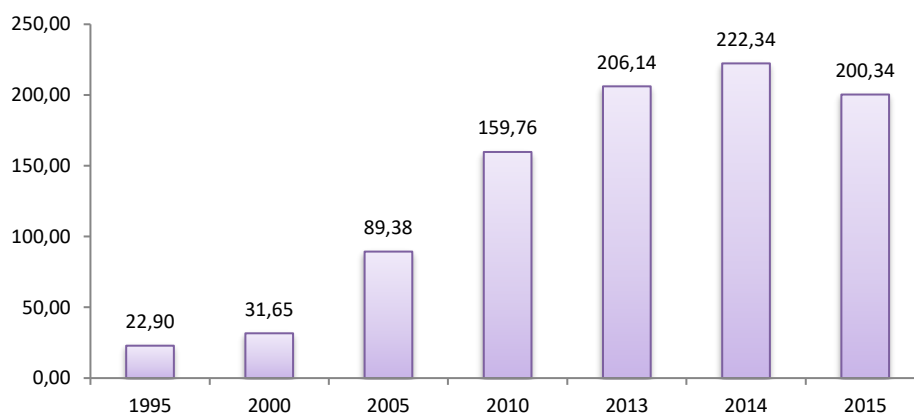
Wykres 2. Wielkość zatrudnienia w strefach a stopa bezrobocia w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: (GUS, 2017) oraz Raporty Ministerstwa Gospodarki za lata 1995-2016, Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych

Wyraźnie widać spadek liczby bezrobotnych po 2005 roku i jednocześnie wzrost liczby zatrudnionych w zakładach w SSE. Dynamika wzrostu miejsc pracy w zakładach w SSE jest niewspółmiernie mała w stosunku do dynamiki spadku liczby bezrobotnych, jednakże można uznać, że strefy są mechanizmem sprzyjającym likwidowaniu bezrobocia w otoczeniu lokalnym danej strefy, jednak nie są czynnikiem decydującym. Ponadto jak wynika z Raportu Ernst&Young (2011, s. 41) w regionach, w których funkcjonują strefy, stopa bezrobocia jest przeciętnie niższa o 1,5 do 2,8 pkt procentowych w przypadku podregionów oraz 2,3 do 2,9 pkt procentowych w przypadku powiatów. Natomiast wzrost zatrudnienia w strefach o 1 tys. osób prowadzi do spadku stopy bezrobocia w podregionie o 0,4 do 0,9 pkt procentowych, podczas gdy na poziomie powiatu od 0,7 do 1,0 pkt procentowego. Natomiast W. Lichota (2016, s. 106) podaje, że miejsca pracy utworzone w ramach stref stanowią około 1,5–1,7% miejsc pracy w Polsce.

2.2. Wzrost eksportu

Po okresie transformacji, czynnikiem sprzyjającym rozwojowi gospodarczemu, było otwieranie się polskiej gospodarki na świat, poprzez dynamiczną wymianę handlową (eksport i import towarów). Kraje wysoko rozwinięte koncentrują się na intensyfikacji eksportu. Wartość eksportu polskich produktów istotnie zwiększyła się od roku 2000. Szczególnie dużą dynamikę eksportu odnotowano po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Po 2005 roku wartość eksportu jest ściśle skorelowana z dynamiką wzrostu gospodarczego w Polsce. Na wykresie 3. pokazano wartościową dynamikę wzrostu eksportu w Polsce w wybranych latach, pomiędzy

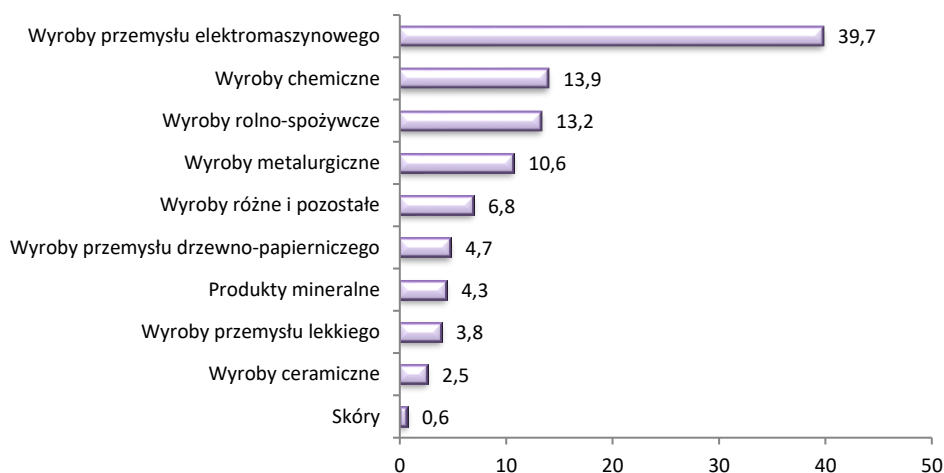

Wykres 3. Wartość eksportu w Polsce w latach 1995-2014 (w mld USD)

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016, s. 45

rokiem 1995 a 2015. Eksport towarów z Polski wzrósł od 1991 roku 15-krotnie osiągając 222,3 mld USD w roku 2014. W wyniku kryzysu eksport obniżył się w roku 2009 o 15,5% w stosunku do poziomu z roku 2008. Jednak w kolejnych latach nastąpił ponowny dynamiczny wzrost (w 2010 roku poziom eksportu osiągnął poziom przedkryzysowy).

Analizując wkład przedsiębiorstw strefowych w rozwój eksportu, warto przyjrzeć się strukturze polskiego eksportu towarów w odniesieniu do struktury nakładów inwestycyjnych według sektora w polskich SSE. Na wykresie 4 przedstawiono strukturę towarową polskiego eksportu w 2015 roku. Dominujący udział ma przemysł elektromaszynowy, wyroby chemiczne, rolno-spożywcze i metalurgiczne.

Wykres 4. Struktura towarowa polskiego eksportu w 2014 r. (w %)

Źródło: Polska 2015 – Raport o stanie handlu zagranicznego, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2015, s. 35

Tabela 2. Struktura nakładów inwestycyjnych (pozycje o największym łącznym udziale w nakładach) według sektora w SSE w 2016 roku

Nazwa działu	Nakłady inwestycyjne (w mln zł)	Udział łączny w nakładach (w %)
Pojazdy samochodowe, przyczepy i naczepy	27 079	24,12
Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	11 897	10,60
Wyroby metalowe gotowe	8 936	7,96
Papier i wyroby z papieru	8 704	7,75
Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	7 530	6,71

Źródło: Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych, stan na 31 grudnia 2016 r., s. 25.

Zestawiając strukturę eksportową ze strukturą nakładów inwestycyjnych w specjalnych strefach ekonomicznych (tabela 2) można stwierdzić, że przedsiębiorstwa strefowe mają podobną strukturę według sektora działalności. Pierwsze cztery sektory według nakładów inwestycyjnych to sektory, które można zaklasyfikować do przemysłu elektromaszynowego oraz chemicznego. Strefy charakteryzują się wysokim udziałem w rynku przedsiębiorstw przemysłu motoryzacyjnego, głównie produkujących samochody osobowe. Z roku na rok stopniowo rośnie znaczenie przedsiębiorstw strefowych skoncentrowanych na produkcji spożywczej. Łączny udział w nakładach inwestycyjnych w 2016 roku wynosi 5,83% (w porównaniu z 2009 – 3,7%).

Funkcjonowanie przedsiębiorstw w specjalnych strefach ekonomicznych ma zdecydowanie wpływ na rozwój klimatu gospodarczego. Poniesione nakłady inwestycyjne przez inwestorów ze specjalnych stref ekonomicznych pośrednio przyczyniają się do wzrostu eksportu. Przedsiębiorstwa działające w strefie produkują dobra użytkowe, bardzo często z przeznaczeniem na eksport. Oczywistym jest fakt, że niewielka liczba przedsiębiorstw z terenów SSE, nie przesądza o wielkości polskiego eksportu, jednakże ich eksport jest niewątpliwie wkładem w rozwój gospodarczy przedsiębiorstw i kraju.

3. NEGATYWNE SKUTKI ODDZIAŁYWANIA SPECJALNYCH STREF EKONOMICZNYCH NA PODMIOTY GOSPODARCZE

Oprócz efektów pozytywnych należy mieć świadomość możliwości występowania efektu biegu jałowego, substytucji i wypierania w odniesieniu do podmiotów inwestujących w strefach (Kryńska, 2000, s. 175-176). Efekt substytucji polega na tym, że przedsiębiorstwo przestaje lub ogranicza prowadzenie działalności w dotychczasowej lokalizacji, na rzecz funkcjonowania na terenach uprzywilejowanych. Skutkuje to obniżeniem aktywności gospodarczej i zmniejszeniem popytu na pracę w regionie, gdzie podmiot do tej pory prowadził działalność gospodarczą. Sytuacja taka ma miejsce, gdy koszty prowadzenia działalności w specjalnej strefie ekonomicznej są znacząco niższe od ponoszonych w innych miejscach kraju tak, że już w perspektywie średnioterminowej opłaca się przenieść prowadzoną działalność.

Efekt biegu jałowego polega na tym, że niektóre inwestycje w strefach uprzywilejowanych powstałyby i tak w danym regionie nawet w sytuacji, gdy na ich terenie nie byłoby SSE, bez konieczności zastosowania preferencji w ich opodatkowaniu (Typa, 2016, s. 34).

Efekt wypierania – koszty działalności przedsiębiorstwa działającego na terenie obszaru uprzywilejowanego są znacznie niższe niż na terenie sąsiadującym z SSE.

Występowanie tego efektu jest skutkiem znacznej nierównowagi konkurencyjnej w kosztach prowadzonej działalności przez inwestorów strefowych oraz podmiotów spoza strefy, co w konsekwencji uprzywilejowania jednego podmiotu powoduje zachwianie konkurencji, co może przyczyniać się do wypierania z rynku podmiotów nieobjętych pomocą publiczną.

5. PODSUMOWANIE

Specjalne strefy ekonomiczne są istotnym instrumentem wsparcia rozwoju lokalnego i regionalnego, a w konsekwencji mają pozytywny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy. W sferze społecznej przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz utrzymania już istniejących. Utworzenie tak dużej liczby nowych miejsc pracy jest bardzo pozytywnym zjawiskiem, które może być traktowane, jako korzyść dla lokalnych rynków pracy, a także może sprzyjać lokalnej polityce związanej ze zmniejszaniem stopy bezrobocia. Strefy kreują miejsca pracy nie tylko na terenie stref uprzywilejowanych, ale również w przedsiębiorstwach okołostrefowych, co wpływa na rozwój usług w zakresie budownictwa i transportu, a także na rozwój sieci kooperantów i tworzenie usług związanych z funkcjonowaniem strefowych przedsiębiorstw takich jak: ochrona mienia, utrzymanie zieleni, pralnie, firmy cateringowe i wiele innych. Wymiernym efektem jest także obniżenie nakładów na świadczenia pomocy społecznej oraz mniejsze wykorzystanie środków będących do dyspozycji instytucji rynku pracy, przeznaczanych na aktywizowanie osób pozostających poza rynkiem pracy. Skutkiem pozytywnym jest także podniesienie umiejętności siły roboczej.

W sferze gospodarczej funkcjonowanie przedsiębiorstw w specjalnych strefach ekonomicznych ma pośredni wpływ na promocję eksportu. Należy zwrócić uwagę także na fakt, że struktura polskiego eksportu towarów jest ściśle skorelowana z strukturą nakładów inwestycyjnych według sektora w polskich specjalnych strefach ekonomicznych. Dominujący udział ma przemysł elektromaszynowy, wyroby chemiczne, rolno-spożywcze i metalurgiczne. Pierwsze cztery sektory według nakładów inwestycyjnych to sektory, które można zaklasyfikować do przemysłu elektromaszynowego oraz chemicznego. Strefy charakteryzują się wysokim udziałem w rynku przedsiębiorstw przemysłu motoryzacyjnego, głównie produkujących samochody osobowe.

Z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego celem istnienia i funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych jest wzrost zatrudnienia – zarówno tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach działających na terenie stref uprzywilejowanych, jak również w przedsiębiorstwach okołostrefowych, wzrost kwalifikacji pracowników, zwiększenie powiązań gospodarki krajowej z zagranicą, transfer technologii oraz czerpanie korzyści z najlepszych przykładów zarządzania

i procesu produkcji oraz napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, co w perspektywie długookresowej wpływa na rozwój regionalny.

Według aktualnie obowiązującej ustawy specjalne strefy ekonomiczne mają funkcjonować do 2026 roku. Ministerstwo Rozwoju 20.10.2017 opublikowało projekt ustawy o zasadach wspierania nowych inwestycji, która ma zastąpić obecne przepisy dotyczące SSE. Ustawa zawiera nowe regulacje w zakresie dostępności pomocy publicznej dla nowych inwestycji, które są zbliżone do obecnie obowiązujących przepisów. Definiuje ona również nowe rozwiązania w zakresie dostępności pomocy publicznej, która nie będzie uzależniona od lokalizacji inwestycji – pomoc w ramach SSE będzie możliwa na terenie całej Polski. Ponadto zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie SSE mają być zastąpione decyzjami o wsparciu, a nowe inwestycje oceniane będą na podstawie kryterium ilościowego i jakościowego. Decyzja o wsparciu będzie wydawana na czas oznaczony (powyżej 10 lat, poniżej 15 lat) (Wnp.pl, 2018).

LITERATURA

- Ernst & Young (2011). *Specjalne Strefy Ekonomiczne po 2020 roku. Analiza dotychczasowej działalności oraz perspektywy funkcjonowania*.
- Golik, D., Kątnik-Prokop, J. (2014). *Funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, Polityka gospodarcza w okresie transformacji i kryzysu*. Katowice: Studia Ekonomiczne UE w Katowicach, Katowice.
- GUS (2017). Pobrano z: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-w-latach-1990-2017,4,1.html> (dnia 15.12.2017).
- Jarczewski, W. (2007). Specjalne strefy ekonomiczne w gminach. *Samorząd Terytorialny*, 7-8.
- Kryńska, E. (2000). *Polskie specjalne strefy ekonomiczne - zamierzenia i efekty*. Warszawa.
- Lichota W. (2016). Efektywność finansowa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce. *Gospodarka Narodowa*, 1(281), styczeń-luty.
- Ministerstwo Gospodarki (2015). *Polska 2015 – Raport o stanie handlu zagranicznego*, Warszawa.
- Ministerstwo Rozwoju (2017). *Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2016 r.*
- Najwyższa Izba Kontroli (1999). *Tworzenie i funkcjonowanie SSE na terenie Polski*.
- Pastusiak, R. (2011). *Specjalne strefy ekonomiczne jako stymulator rozwoju gospodarczego*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego (2016). Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Typa, M. (2016). *Specjalna strefa ekonomiczna jako biegun wzrostu (ujęcie teoretyczne)*. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 30(2).
- Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych. Dz.U. z 1994 r. Nr 123, poz. 600, z późniejszymi zmianami.

Ustawa z dnia 22 stycznia 2015 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015. (Dz.U. 2015 poz. 143).

Wnp.pl (2018). Projekt nowej ustawy o SEE na rządzie. Pobrano z: http://praca.wnp.pl/projekt-nowej-ustawy-o-sse-na-rzadzie,317755_1_0_2.html (20.03.2018).

EFFECTIVENESS OF SPECIAL ECONOMIC ZONES IN THE CONTEXT OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Summary

In the article, on the basis of a brief outline concerning special economic zones, the subject of the impact and impact of special economic zones in Poland on socio-economic development was introduced by presenting issues related to the creation and maintenance of jobs, as well as the size and structure of exports. The research methods used in this study were the analysis of the subject literature, as well as the desk-research method.

The aim of the article is to show that the essence of the functioning of special economic zones is to trigger or accelerate economic development by affecting the environment as a result of the development of local labor resources. In addition, special economic zones affect the increase in exports of manufactured products.

Keywords: special economic zones, local development, exports, workplaces